

Posudek vedoucího bakalářské práce

Název práce: *Vývoj přístupu zdravotní politiky k homeopatii na počátku 21. století*

Autorka: Bc. Lenka Rabová

Posudek vedoucího práce: MUDr. Petr Háva, CSc.

Datum: 5.6. 2016

Z hlediska veřejné a sociální politiky jde o aktuální téma homeopatie, která je příkladem (ne)uplatnění vývoje zásadních vědeckých poznatků ve vztahu k vybrané veřejné politice. Tento vývoj se odehrává v kulturním, sociálním, ekonomickém a politickém kontextu, který výrazně ovlivňuje kontroverzní praxi současné medicíny, realizované v prostředí tržně orientovaných reforem zdravotní politiky (postavení homeopatie ve společnosti lze sledovat již 200 let). Stejný kontextuální vliv iluze svobody individuálního jednání a negace sociální koordinace produkovaných zdravotních služeb samotné vědecky založené medicíny však podobně vede k rozmachu informační asymetrie a sociálně neodpovědného jednání v oblasti komerčně provozovaných alternativních forem zdravotní péče. Rozdíl je v obou oblastech v rozsahu regulací.

Ve vybraném případě (homeopatie) tedy jde o otázky vývoje dvou přístupů ke koordinaci produkce zdravotních služeb: (1) tržní koordinace prostřednictvím producenta a spotřebitele (zde jde o vztah mezi poskytovatelem alternativní péče a jejím příjemcem při minimálním uplatnění regulačních nástrojů veřejné a sociální politiky; jde o smluvní vztah mezi poskytovatelem a příjemcem), (2) sociálně koordinovaná produkce služeb v prostředí právního státu (včetně demokratického systému a uplatnění poznatků z rozvoje vědeckého poznání) a v rámci podstatně komplexnější regulační – platné právní úpravy ve formě zdravotnického práva pro oblast vědecké medicíny. Problémem současné zdravotní politiky však jsou nevyváženost mezi systémem pozitivního a přirozeného práva, deficity demokracie a etiky, politická korupce. V oblasti pozitivního práva dochází díky rozhodování prostou mocenskou většinou i ve zdravotnickém právu poměrně často a snadno k dominantnímu uplatnění tržních forem s přehlížením důsledků následných selhání. Jednou z podstatných podmínek je v ČR vyřazení mechanismů na ochranu lidských práv. Existence obdobných problémů je z historického hlediska poměrně dlouhodobá a můžeme ji sledovat v průběhu 20. století.

S využitím terminologie české veřejné politiky jde o vývoj diskurzu na téma dvou regulátorů: trhu a státu v podmínkách kdy dochází k tržnímu selhání v důsledku nejen informační asymetrie, ale především morálního hazardu, projevujícího se neopovědným jednáním., přičemž současně dochází v takových případech k selháním role regulátora na straně státu.

Tuto vstupní stránku zde uvádím záměrně, abych tak předešel případnému nedorozumění, že jde o práci, zaměřenou medicínsky a nikoliv veřejně politiky.

Vymezení výzkumného problému, přidaná poznatková hodnota

Lenka Rabová nejprve navrhla oblast alternativní péče při zdravotních problémech. Posléze úspěšně zúžila tuto širokou oblast na homeopatii a v rámci vstupní analýzy výzkumného problému věnovala potřebnou pozornost mezinárodně dostupným informacím, zaměřeným jak na samotná homeopatika, tak i přístup veřejné politiky k této praxi. Vyšlo najevo, že zejména v posledních 5 letech došlo k významnému poznatkovému posunu, který se také promítnul do politického diskurzu. Šlo o několik zdrojů (Austrálie, USA, EU) „dat“.

V mediálním českém diskurzu bylo možné zaznamenat vznik komplikací, souvisejících s alternativní léčbou – zanedbané případy závažných onemocnění. Současně však také dochází k flexibilnímu přizpůsobení ze strany poskytovatelů homeopatické léčby, kteří se distancují od závažných zdravotních problémů a zaměřují se na oblasti, kde krátkodobě nedochází k rizikům závažných komplikací a k debatám o odpovědnosti. Otázkou však zůstává reálný přínos takových postupů ve vztahu k vynaloženým nákladům a také související etická dimenze, tedy odpovědnost za prokazatelně podvodné jednání za účelem obohacení se. Množství obdobně fungujících typů jednání však v současné společnosti spíše narůstá rychleji než by se je dařilo řešit.

Metody, data

Z pozice vedoucího práce jsem Lenka Rabové otevíral různé příležitosti v podobě metod (CDA, IA), potenciálu kritického přístupu, zdrojů literatury, atd. a mohl jsem s potěšením, někdy i překvapením, sledovat jak s nimi sama dokázala poměrně aktivně a tvořivě pracovat. Vysvětlení tohoto méně obvyklého postupu ze strany studenta spatřuji nejen v zájmu o téma, ale také ve schopnosti poměrně rychle, s porozuměním a nezaujatě zpracovávat nové poznatky. Oba jsme na počátku práce netušili k jak zajímavým výsledkům dojdeme. Já osobně bych doporučoval větší využití doplňujících modelů (zejména tabulky zaměřené na časový vývoj událostí, lépe zachycující vztahy mezi zájmy, idejemi, poznatky s legislativním procesem (institucionální změnou). Využití takového přístupu by mohlo přispět dle mého názoru k lepší přehlednosti celého zkoumaného procesu. Avšak potřebná zjištění jsou obsažena v textu práce. Oceňuji množství literatury, s kterou autorka pracovala.

Zjištění a závěry

Zjištění jsou poměrně obsáhle datově podložena. Empirická část práce využívá dva okruhy zdrojů dat. Jednak jde o data, získaná z různých dokumentů politické praxe, vyjádření zainteresovaných aktérů (zde jsou využita data zahraniční i domácí). V druhém okruhu jde o data, pořízená cestou polo-strukturovaných rozhovorů s českými občany a jednou českou lékařkou. Milým překvapením pro ČR je kritičnost mediálního diskurzu. Kritický postoj v ČR dlouhodobě reprezentuje také odborná společnost (Česká lékařská společnost JE Purkyně), která spolu s Vědeckou radou MZ ČR představuje odborné poradní orgány pro MZ ČR. Proces tvorby českých právních norem, vymezujících oblast homeopatie prodělává po roce 1990 četné změny. Tato oblast je však již v naší současnosti v rámci víceúrovňového systému řízení a správy (governance) komplikována vstupem ČR do EU. Další významnou dimenzí je vývoj ústavního práva a jeho aplikace v souvislosti s přístupy ke svobodě jednání, právních

úprav jednání (vymezení příslušnými zákony). Autorce se podařilo reflektovat tyto existující úrovně a jejich vztahy využít tato data pro srovnání s argumenty zastánců homeopatie v ČR.

V práci jsou uvedeny dílčí závěry, shrnující poznatky z jednotlivých oblastí. Jediným slabším místem práce je samotný závěr celé práce, který by bylo možné ještě hlouběji diskutovat. Zde se nám již nedostal potřebný čas. Formulačně mnohem přesnější je v tomto směru abstrakt na počátku práce. Poznatkový přínos práce je však obsažen v celé práci a v tomto směru představuje nepochybně velice zdařilý zdroj jak pro výuku, tak také pro možnou odbornou publikaci formou časopiseckého článku. Zde se pak otevírá prostor pro možnou podrobnější diskusi.

Celkové hodnocení: práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.